

NAAR EEN BETERE KENNISVERSPREIDING VAN LANDBOUWONDERZOEK

Januari 2007

ir. Inge Piessens
ir. Dirk Van Gijseghem
Departement Landbouw en Visserij
Afdeling Monitoring en Studie
Leuvenseplein 4
1000 Brussel

SAMENVATTING.....	3
1 INLEIDING	4
2 DOEL EN AANPAK.....	5
3 RESULTATEN THEMADAGEN ONDERZOEKSCOMMUNICATIE.....	6
3.1 DEFINIËRING EN SITUERING	6
3.2 LANDBOUWONDERZOEKSCYCLUS.....	7
3.2.1 VRAAGARTICULATIEFASE	8
3.2.2 PROJECTFASE.....	10
3.2.3 VALORISATIEFASE	12
3.2.4 NODEN VAN DE SECTOR.....	13
3.3 AANBEVELINGEN VOOR ONDERZOEKSCOMMUNICATIE	14
3.3.1 VISIEVORMING	14
3.3.2 TOEGANKELIJKE/OVERZICHTELIJKE INFORMATIE	14
3.3.3 TEGENGAAN VERSNIPPERING.....	15
3.4 CONCLUSIE.....	16
4 REACTIES VAN HET PLATFORM VOOR LANDBOUWONDERZOEK.....	17
4.1 REACTIES VAN DE PLATFORMLEDEN	17
4.2 CONCLUSIE.....	21
5 RECENTE INITIATIEVEN ONDERZOEKSCOMMUNICATIE	22
6 NAAR DE TOEKOMST	24

BIJLAGE 1 DEELNEMERS THEMADAGEN ONDERZOEKSCOMMUNICATIE

BIJLAGE 2 LEDEN PLATFORM VOOR LANDBOUWONDERZOEK

“ Wie de eigen resultaten niet eenvoudig kan verwoorden,
begrijpt ze niet, ...”

Een deelnemer
aan de workshop
op 24 mei 2006

Samenvatting

Het Platform voor Landbouwonderzoek publiceerde eind september 2005 een Visietekst over het landbouwonderzoek in Vlaanderen. Het Platform verenigt de Vlaamse overheid, de onderzoeksinstituten, de universiteiten, de hogescholen, de praktijkcentra en de Vlaamse Land- en Tuinbouwraad. De Vlaamse Land- en Tuinbouwraad gaf, in haar advies van 25 november 2005 over deze visietekst, opmerkingen over de kennisverspreiding van onderzoeksresultaten naar de landbouwpraktijk. Deze opmerkingen kwamen eveneens aan bod tijdens de dialoogdagen in kader van het project "Boeren en boerinnen van de toekomst".

Naar aanleiding van deze opmerkingen organiseerde het Platform voor Landbouwonderzoek twee themadagen, waar de knelpunten in verband met kennisdiffusie van landbouwonderzoek uitgebreid aan bod kwamen. Voor beide themadagen werden afgevaardigden van verschillende sectororganisaties uitgenodigd, waaronder ook de jonge landbouwers.

De doelstelling van de themadagen (landbouw)onderzoekscommunicatie was drieledig:

- peilen naar de onderzoeksnoden, visies en verwachtingen van de land- en tuinbouwsector;
- nagaan welke instrumenten er kunnen ingezet worden om de communicatie tussen de landbouwsector en de onderzoeksinstituten te verbeteren;
- het gesprek tussen de onderzoekers en de sector bevorderen.

Dit rapport brengt verslag uit van deze themadagen en van de beleidsaanbevelingen die door de deelnemers naar voren werden gebracht.

Tevens wordt een overzicht gegeven van de initiatieven in verband met onderzoekscommunicatie en kennisdiffusie die door de leden van het Platform voor Landbouwonderzoek het voorbije jaar zijn opgezet.

1 Inleiding

Het Platform voor Landbouwonderzoek publiceerde eind september 2005 een Visietekst over het landbouwonderzoek¹ in Vlaanderen. Het Platform verenigt de Vlaamse overheid, de onderzoeksinstituten, de universiteiten, de hogescholen, de praktijkcentra en de Vlaamse Land- en Tuinbouwraad. In de visietekst wordt, uitgaande van een SWOT-analyse, aangegeven op welke thema's het landbouwonderzoek in de toekomst moet focussen. Innovatie vormt de motor voor een competitieve Vlaamse land- en tuinbouw. Door het zoeken naar oplossingen voor de problemen (door optimalisatie van kwaliteitsvolle productiemethodes) en door innovatie (ontwikkelen van innovatieve duurzame producten en productiesystemen) kan het landbouwonderzoek meewerken om aan de knelpunten waarmee de landbouw geconfronteerd wordt een oplossing te bieden. Samenwerking tussen de verschillende onderzoeksinstituten, krachtig onderzoek dat goed is afgestemd op de landbouw en doeltreffende financiële middelen zijn de sleutelementen voor efficiënt landbouwonderzoek.

De Vlaamse Land- en Tuinbouwraad gaf, in haar advies van 25 november 2005 over deze visietekst, opmerkingen over de kennisverspreiding van onderzoeksresultaten naar de landbouwpraktijk. Deze opmerkingen kwamen eveneens aan bod tijdens de dialoogdag rond innovatie en verbreding, in kader van het project "Boeren en boerinnen van de toekomst"², georganiseerd door Minister-president Letermé.

Naar aanleiding van deze opmerkingen organiseerde het Platform voor Landbouwonderzoek twee themadagen, waar de knelpunten in verband met kennisdiffusie van landbouwonderzoek uitgebreid aan bod kwamen. Voor beide themadagen werden afgevaardigden van verschillende sectororganisaties uitgenodigd, waaronder ook de jonge landbouwers.

Aan de afdeling Monitoring en Studie van het Departement Landbouw en Visserij werd gevraagd de themadagen te organiseren, te onderbouwen en de rapportering uit te voeren. De afdeling vervult de rol van voorzitter en secretariaat van het Platform voor Landbouwonderzoek.

“ Onderzoek moet dichterbij de praktijk komen en de praktijk dichterbij het onderzoek. Beiden moeten een stap zetten!”

(Een deelnemer aan
themedag van 5 mei 2006)

¹ De Visietekst is terug te vinden op

<http://www2.vlaanderen.be/ned/sites/landbouw/publicaties/volt/index.html#2005>

² Vrijens, C., Van Gijsegem, D., Bas, L. (2006). In dialoog met het beleid: actieplan voor jonge landbouwers. Vlaamse Overheid, Departement Landbouw en Visserij, Afdeling Monitoring en Studie. Brussel, 32 + 336 p. Het document is beschikbaar op www2.vlaanderen.be/ned/sites/landbouw/

2 Doel en aanpak

De doelstelling van de themadagen (landbouw)onderzoekscommunicatie was drieledig:

- peilen naar de onderzoeksnoden, visies en verwachtingen van de land- en tuinbouwsector;
- nagaan welke instrumenten er kunnen ingezet worden om de communicatie tussen de landbouwsector en de onderzoeksinstellingen te verbeteren;
- het gesprek tussen de onderzoekers en de sector bevorderen.

Tijdens een eerste dag op 5 mei 2006 werd op interactieve wijze naar de visie, noden en verwachtingen van de sector gepeild. Centraal stonden de thema's doorstroming van onderzoeksnoden van praktijk naar onderzoek, evaluatie en screening van de onderzoeksthema's, kennisdiffusie van onderzoeksresultaten naar de sector en projectfinanciering en valorisatie.

Aan hand van de informatie aangereikt op de eerste themadag en studiewerk verricht door de afdeling Monitoring en Studie, werd een tweede themadag georganiseerd op 24 mei 2006. In workshops en tijdens rondetafelgesprekken werd het potentiële succes afgetoetst van mogelijke instrumenten en structuren ter verbetering en sturing van kennisdiffusie.

Op basis van de bekomen informatie en de voorstellen voor acties, ondernemen de partners van het Platform voor Landbouwonderzoek de nodige initiatieven.

3 Resultaten themadagen onderzoekscommunicatie

De resultaten in dit hoofdstuk berusten op de opmerkingen en visies van de individuele deelnemers (Bijlage 1). Ze worden niet noodzakelijk gedragen door de instelling/sectororganisatie waar deze individuen deel van uitmaken.

3.1 Definiëring en situering

Volgens de deelnemers aan de themadagen moet landbouwonderzoek uitgaan van een vraag of probleemstelling vanuit de sector en gebaseerd zijn op een lange termijn visie gedragen door zowel sector, de overheid als de onderzoeksinstellingen. Landbouwonderzoek dient holistisch te zijn in die zin dat er overschrijdend te werk dient gegaan te worden wat betreft sectoren en thema's. Landbouwonderzoek in Vlaanderen moet uiteraard ook relevant zijn voor de Vlaamse land- en tuinbouw, wat kan gegarandeerd worden door voldoende betrokkenheid van de landbouwsector.

De overtuiging leeft dat er een evenwicht dient te zijn tussen korte en lange termijn onderzoek en praktijkonderzoek, toegepast onderzoek en fundamenteel onderzoek.

Tijdens de workshops werd de versnippering geïdentificeerd als een belangrijk probleem op vlak van onderzoek en onderzoekscommunicatie.

De versnippering is ondermeer het gevolg van de vele verschillende onderzoeksinstellingen in Vlaanderen en de concurrentie tussen de onderzoeksinstellingen voor het bekomen van projectfinanciering. Ook een gebrekkige communicatie zowel binnen onderzoeksinstellingen en sectororganisaties als tussen onderzoek, sector en overheid ligt aan de basis van deze versnippering. Een gebrek aan voeling en/of begrip versterkt dit.

Een moeilijke en tijdrovende zoektocht naar een totaal overzicht van thematische informatie is het gevolg.

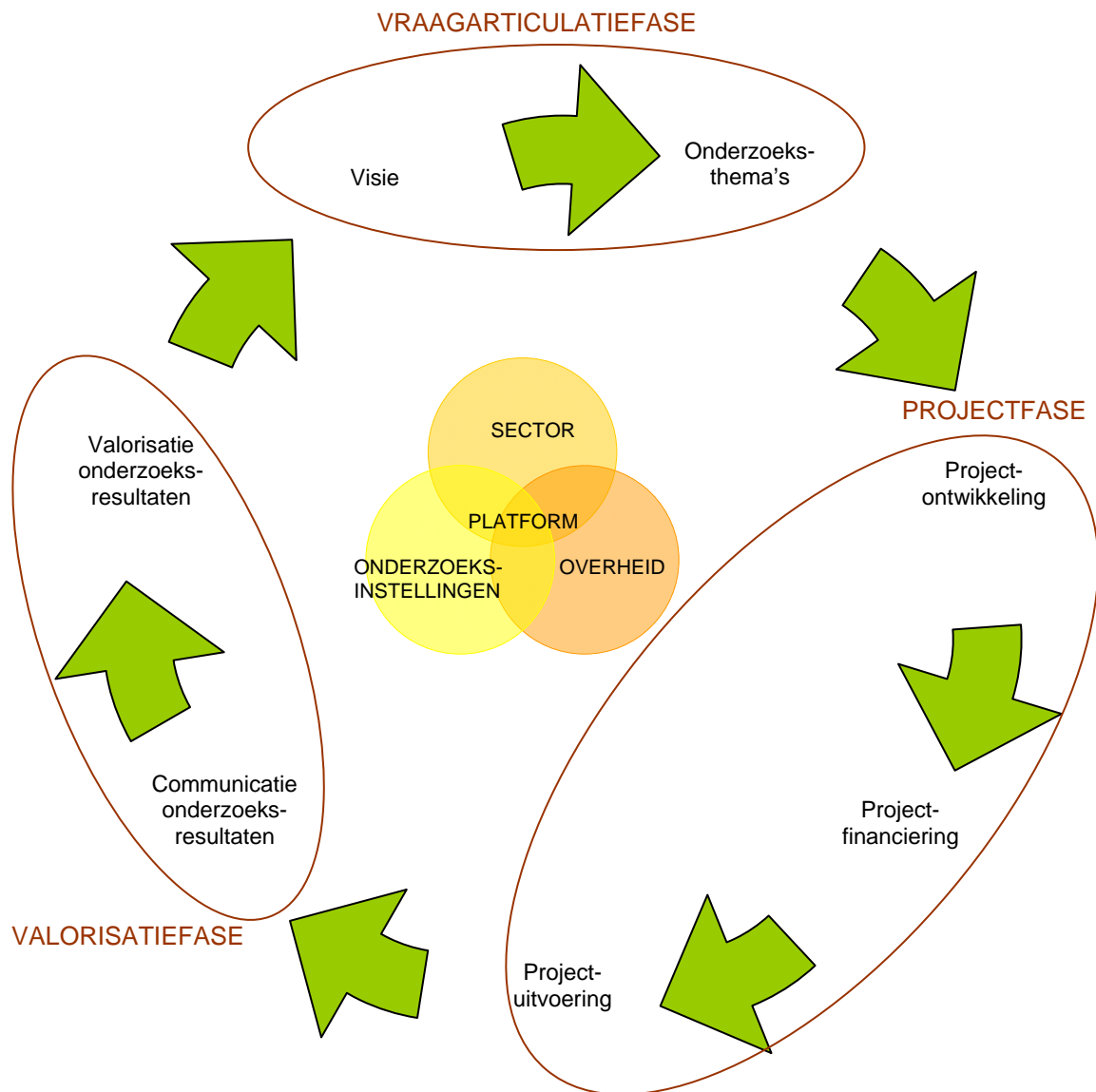
Tabel 1: Overzicht van betrokkenen bij het landbouwonderzoek in Vlaanderen

Verantwoordelijke autoriteit	Federale autoriteit	Vlaanderen
Administraties verantwoordelijk voor onderzoek	<ul style="list-style-type: none"> - Federale Overheidsdienst Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu - Federaal Wetenschapsbeleid - Programmatorische Federale Overheidsdienst Duurzame Ontwikkeling 	<ul style="list-style-type: none"> - Beleidsdomein Landbouw en Visserij - Beleidsdomein Leefmilieu en Natuur - Beleidsdomein Wetenschap en Innovatie - Beleidsdomein Onderwijs - Vlaamse Raad voor Wetenschapsbeleid (VRWB)
Administraties verantwoordelijk voor fondsen	<ul style="list-style-type: none"> - Federale Overheidsdienst Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu - Federaal Wetenschapsbeleid 	<ul style="list-style-type: none"> - Vlaamse Overheid - Departement Landbouw en Visserij - Vlaamse Overheid - Departement Onderwijs en Vorming - IWT-Vlaanderen - FWO-Vlaanderen - Vlaamse Interuniversitaire Raad
Wetenschappelijke instellingen, onderzoeksinstellingen en onderzoeksinstellingen van het beleid	<ul style="list-style-type: none"> - Federaal Agentschap voor de Veiligheid van de Voedselketen (FAVV) - Beheerseenheid van het Mathematische Model van de Noordzee - Nationale Plantentuin van België - Wetenschappelijk Instituut Volksgezondheid - Centrum voor onderzoek in Diergeneeskunde en Agrotechniek 	<ul style="list-style-type: none"> - Instituut voor Landbouw- en Visserijonderzoek (ILVO) - Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (INBO) - Vlaams Instituut voor de Zee (VLIZ) - Vlaams Instituut voor Biotechnologie (VIB) - Vlaams Instituut voor Technologisch Onderzoek (VITO) - Instituut voor Plantenbiotechnologie voor Ontwikkelingslanden (IPBO-UGent) - Koninklijke Maatschappij voor Dierkunde van Antwerpen (KMDA) - Vlaams Instituut voor Wetenschappelijk en Technologisch Aspectenonderzoek (viWTA)
Landbouwonderzoek op universiteiten en hogescholen		<ul style="list-style-type: none"> - Katholieke Universiteit Leuven - Universiteit Gent - Vrije Universiteit Brussel - Universiteit Hasselt - Instituut voor Tropische Geneeskunde Antwerpen - Hogeschool Gent - Katholieke Hogeschool Kempen

3.2 Landbouwonderzoekscyclus

Uit de rondetafelgesprekken lichten verschillende fasen met betrekking tot landbouwonderzoek op. Deze werden weergegeven in een landbouwonderzoekscyclus (Figuur 1). De belangrijkste spelers in landbouwonderzoek zijn de onderzoeksinstellingen, de sector en de overheid. Deze drie spelers worden vertegenwoordigd in het Platform voor Landbouwonderzoek.

Figuur 1: Onderzoekscyclus landbouwonderzoek

3.2.1 Vraagarticulatiefase

De vraagarticulatiefase bestaat uit een deelfase van visievorming en een deelfase waarin de noden van onderzoek gecapteerd en gebundeld worden tot een overzicht van onderzoeksthema's op korte, middellange en lange termijn (Figuur 1). Prioriteitsstelling is hier een essentieel onderdeel van.

Een belangrijk aspect in de onderzoekscyclus is het vormen van een **visie**, gedragen door de sector, overheid en onderzoeksinstituten. Deze visie moet, volgens de deelnemers aan de themadagen, uitgewerkt worden tijdens rondetafelgesprekken en door het bevragen van de achterban van instellingen en organisaties.

De coördinatie van de opmaak van een sectorvisie gebeurt preferentieel door de sectororganisaties zelf. De visies van de deelsectoren vormen de basis voor opmaak van een sectoroverschrijdende visie over landbouw en landbouwonderzoek.

De echte landbouwproblemen op korte en lange termijn worden aangegeven als de prioritaire landbouwonderzoeksthema's. Hieronder verstaat men **sectorgericht onderzoek**, wat zowel economisch als probleemoplossend onderzoek is, inspelend op de actuele problemen (aangegeven door 69% van de deelnemers) en **innovatief- toekomstgericht onderzoek** (aangegeven door 61.5 % van de deelnemers).

Er is meer vraag naar economisch gericht onderzoek op korte termijn (rendementsverhogend) dan naar lange termijn onderzoek (tendensen). Wat betreft probleemoplossend teeltgericht onderzoek wordt aangegeven dat er meer nood is aan lange termijnonderzoek.

Innovatief toekomstgericht onderzoek moet kansen bieden om de leefbaarheid van de bedrijven te verhogen op lange termijn. Dit type onderzoek omvat onderzoek naar spits technologie, innovatieve technologische of productontwikkeling, fundamenteel onderzoek en toegepast (vraaggericht) onderzoek.

Maatschappelijk gericht en beleidsrelevant onderzoek zijn eveneens belangrijk, maar in mindere mate (aangegeven door 31 % van de deelnemers). Dit type onderzoek gebeurt in functie van maatschappelijke tendensen en problemen, waarbij het landbouwimago een belangrijke focus is. Problematieken zoals dierenwelzijn, schaalvergroting en sociale aspecten, zoals tijdsdruk, kunnen hier aan bod komen. Hiertoe behoort ook onderzoek in functie van (nieuwe of wijzigende) regelgeving. Korte en lange termijn onderzoek kan gebeuren voorafgaand aan het ontwerp van nieuwe regelgeving, maar ook ter implementatie van reeds ingevoerde regelgeving. Ten slotte valt ook sector- en domeinoverschrijdend onderzoek met betrekking tot landbouw en maatschappij onder deze categorie, ondermeer in kader van de raakvlakken van landbouw met andere sectoren of thema's.

Het aspect duurzaamheid (ontwikkeling duurzame technieken en integratie duurzame ontwikkeling) kan niet als een afzonderlijk thema beschouwd worden, maar moet zich uiten doorheen de andere onderzoeksthema's.

Het gewicht of belang van bepaalde thema's varieert afhankelijk van sector en tijdsperiode.

Het bepalen van de concrete onderzoeksthema's en de inspiratie hiervoor komt, afhankelijk van het type onderzoek, van verschillende bronnen.

De thema's voor sectorgericht onderzoek moeten voornamelijk voortvloeien uit concrete vragen van de sector en de cofinanciers van landbouwonderzoek. Zij kunnen de probleemstelling nauwkeurig beschrijven. Twee aandachtspunten hierbij zijn het bottom-up bundelen van de noden en het sectoroverschrijdend bepalen van de prioritaire thema's.

Het bottom-up bundelen van de noden kan op verschillende manieren gebeuren:

- door de rechtstreekse bevraging van de landbouwers via enquêtes of op rondetafelgesprekken georganiseerd door de sectororganisaties;
- door de praktijkcentra door het bundelen van vragen die gesteld worden tijdens de technische comités, de coördinatiecomités, studiedagen en andere gelegenheden;
- door rondvraag door Technologische Adviesdiensten (TAD), voorlichters, ea.

Noodzakelijk is wel dat de verzamelde informatie vlot doorgegeven wordt naar onderzoeksinstellingen en de overheid.

Hoe prioritaire thema's sectoroverschrijdend bepalen, is een vraagstuk dat verder bekeken moet worden door de verschillende betrokkenen. De leden van de landbouworganisaties geven aan dat het sectoroverschrijdend werken momenteel nog niet ingeburgerd is. Een mogelijkheid is het organiseren van sectoroverschrijdende rondetafelgesprekken.

De voorstellen voor innovatief toekomstgericht onderzoek dienen te komen vanuit verschillende hoeken. Heel belangrijk is de rechtstreekse interactie tussen de landbouwers en het onderzoek. Wanneer onderzoekers hun resultaten voorstellen aan de sector, stimuleert dit de vraagstelling wat aanleiding kan geven tot interessante thematieken. Een

lange termijnvisie vanuit de sector kan eveneens als inspiratiebron dienen voor de onderzoekers. Onontbeerlijk is uiteraard de creativiteit van de onderzoeker.

Ideeën voor maatschappelijk gericht en beleidsrelevant onderzoek worden eerder verwacht vanuit overheid en sector, meer bepaald vanuit hun visie over sector en maatschappij. Vragen en thema's kunnen ook voortvloeien uit een Europese, mondiale en maatschappelijke context.

Een belangrijk gegeven is dat niet alle vragen automatisch wetenschappelijk onderzoek vereisen. De onderzoekers kunnen zich ook op andere wegen begeven in plaats van meteen op onderzoek terug te vallen. Bepaalde vragen kunnen beantwoord worden door literatuurstudies, door te bestuderen hoe een probleem in andere landen aangepakt wordt of door te kijken of er geen input kan verkregen worden uit andere onderzoeksdomeinen.

3.2.2 Projectfase

Tijdens de projectfase worden drie deelfasen herkend: de projectontwikkeling wanneer onderzoeksthema's omgezet worden in concrete projecten en de doelstellingen vastgelegd worden, de zoektocht naar projectfinanciering noodzakelijk om het project te kunnen uitvoeren en tenslotte het uitvoeren van het onderzoeksproject.

Tijdens de rondetafelgesprekken werd gekeken naar sturing van de projecten en de structuren nodig voor deze sturing, de opvolging van het onderzoek en de uitvoering.

Welke instelling instaat voor de **sturing en opvolging van onderzoek**, is volgens de deelnemers afhankelijk van het onderzoeksthema. De sturing en opvolging tijdens zowel de projectontwikkelingsfase als tijdens de projectuitvoeringsfase kan, binnen een onderzoeksthema, door dezelfde structuren gebeuren.

Sectorgericht onderzoek wordt best gestuurd en opgevolgd door de sector in overleg met de overheid. Hierdoor kan de bruikbaarheid van resultaten bewaakt worden, rekening houdende met de maatschappelijke context. Bij korte termijnonderzoek ligt de hoofdverantwoordelijkheid bij de sector. Voor lange termijnonderzoek ligt dit eerder bij de overheid.

Innovatief toekomstgericht onderzoek heeft nood aan sturing en opvolging door voornamelijk de onderzoeksinstellingen, voor aanbreng van de ideeën, in samenwerking met de financierende instellingen en overheid. Hier kan een rol zijn weggelegd voor het Platform voor Landbouwonderzoek op vlak van aanreiken van nieuwe onderzoeksopdrachten, het bepalen van kansen op lange termijn (denktank-functie) en het aftoetsen met een lange termijn sectorvisie. Goed werkende gebruikerscommissies worden in dit type onderzoek ook aanzien als een nuttig instrument om de betrokkenheid van landbouwers te garanderen.

De sturing en opvolging van maatschappelijk gericht onderzoek op korte en lange termijn ziet men via een overlegplatform waar overheid en sector vertegenwoordigd zijn. Ook hier moet er ruimte zijn voor coördinatie en bijsturing van de onderzoeksprojecten.

Sectoroverschrijdend lange termijn onderzoek kan, volgens de deelnemers, enkel gestuurd worden door de overheid.

Twee belangrijke aandachtspunten tijdens projectontwikkeling en -uitvoering werden benadrukt. Ten eerste is het essentieel dat valorisatie en toepasbaarheid van de eindresultaten van het onderzoek niet uit het oog verloren worden. Ten tweede werd de expliciete vraag gesteld dat onderzoeksinstellingen meer rekening zouden houden met de visie en ideeën van de sector en dat de instellingen moeten leren "afdalend" naar de sector.

De **organisatie en praktische uitvoering van projecten** tijdens de ontwikkelings- en uitvoeringsfase gebeurt door de onderzoeksinstituten. Een belangrijk probleem in het landbouwonderzoek is de sterk versnipperde onderzoeksstructuur (tabel 1). Daaruit volgt een verminderd efficiënte inzet van (financiële) onderzoeksmiddelen. Een mogelijke oplossing voor dit probleem werd gezien in de opsplitsing van het takenpakket van de onderzoeksinstituten.

De deelnemers van de themadagen formuleerden hieromtrent een voorstel. Voornamelijk voor de proefcentra, de universiteiten en het ILVO kon vrij duidelijk het takenpakket afgelijnd worden. Voor de hogescholen was dit minder eenvoudig en werd geen concrete taakinvoering voorgesteld.

De uitvoering van sectorgericht onderzoek (economisch en probleemoplossend) op korte termijn beschouwt men eerder een taak voor de proefcentra. Ook probleemoplossend onderzoek op langere termijn, zoals teeltgericht praktijkonderzoek, kan uitgevoerd worden door de proefcentra. Er werd aangegeven, dat meer samenwerking in de dierlijke sector de afwezigheid van dierlijke praktijkcentra zou kunnen opvangen.

De uitdaging voor universiteiten ligt eerder bij lange termijn innovatief toekomstgericht en lange termijn sectorgericht onderzoek. Een bedenking van de deelnemers was wel dat de onderzoeksdoelstellingen van de universiteiten vaak sterk verschillen van de basisproblemen van de landbouwer. De vraag leeft om dit beter af te stemmen. Men is er zich wel van bewust dat de huidige wetenschappelijke beoordelingssystemen zoals taxatie op basis van A1-publicaties, deze problematiek in de hand werken.

ILVO wordt beschouwd als de onderzoeksinstituut voor maatschappelijk gericht onderzoek op korte en lange termijn, economisch onderzoek op korte en lange termijn en probleemoplossend onderzoek op lange termijn, waar de noden niet kunnen ingelost worden door praktijkcentra. Ook kan ILVO de brug vormen tussen universiteiten en praktijkcentra door zich meer te richten naar toegepast vraaggericht onderzoek op korte en lange termijn. Voor ILVO is mogelijks een eerder "coördinerende functie" weggelegd wat betreft het samenbrengen van verschillende onderzoeksresultaten tot één geheel.

De hogescholen geven aan dat ook zij, evenals ILVO, een link vormen tussen praktijkcentrum en universiteit. Zij zorgen mee voor de vertaling van de resultaten van fundamenteel onderzoek naar praktijkonderzoek. Dit wordt positief beïnvloed door de samensmelting van universiteiten en hogescholen in associaties. Onder invloed van beoordelingssystemen zoals publicaties verschuift de doelstelling van de hogescholen ook meer en meer naar toegepast wetenschappelijk onderzoek waarover wetenschappelijke publicaties kunnen geschreven worden.

Een zeer belangrijke deelfase in de projectfase is het zoeken naar **projectfinanciering** en de **projectbeoordeling** die aan het toekennen van financiering voorafgaat. De deelnemers benadrukken dat sector en overheid voldoende betrokken of bevraagd moeten worden bij projectbeoordeling. Beide kunnen een waardige bijdrage leveren aan het inschatten van het belang van een project.

Om kennisdiffusie te bevorderen kan beoordeeld worden of onderzoeksinstituten een communicatieplanning opmaken en of deze in voorgaande projecten ook consequent uitgevoerd werd. Men zou eventueel vulgarisatie van resultaten kunnen verplichten en beoordelen in welke mate deze vulgarisatie en kennisdoorstroming resulteren in gebruik van de onderzoeksresultaten. Tot slot is er ook vraag om de graad van (efficiënte) samenwerking tussen de onderzoeksinstituten en de sector of individuele landbouwers mee te nemen tijdens projectbeoordeling.

3.2.3 Valorisatiefase

In een derde fase, de valorisatiefase, staan communicatie van de onderzoeksresultaten en daar uit volgend de valorisatie van de onderzoeksresultaten centraal.

De deelnemers benadrukten de nood aan **communicatie en kennisdiffusie**. Kennisdiffusie op wetenschappelijke manier is echter niet voldoende, er is ook nood aan vertaling van de onderzoeksresultaten. Een voorstel naar de onderzoeksinstellingen is dan ook het aanstellen van een communicatieverantwoordelijke. Deze kan verantwoordelijk gesteld worden voor de kennisoverdracht van de instelling naar andere onderzoeksinstellingen, de overheid en de sector. Deze communicatieverantwoordelijken moeten uiteraard voeling hebben met de landbouw en mogen zeker geen “onheilsprofeten” zijn. Het belang van visualisatie van de resultaten werd benadrukt.

Ook kunnen deze communicatieverantwoordelijken instaan om de voeling van de wetenschapper met de “klanten” te doen toenemen.

Thematische samenwerking van de instellingen wordt eveneens sterk aanbevolen, ondermeer voor organisatie van studiedagen, workshops en tentoonstellingen. Dit verhoogt de efficiëntie van informatiedoorstroming rond een bepaalde thematiek en verlaagt de “activiteitendruk” voor geïnteresseerde landbouwers.

De versnippering van instellingen en bijgevolg ook van de informatie, blijkt een weinig efficiënte manier van kennisdiffusie. Een zeer concrete vraag van de deelnemers is dan ook de verhoging van de toegankelijkheid van kennis door inrichten van één neutrale portaal-site voor een snel overzicht van informatie en een vragenforum.

Het voorstel om alle onderzoeksresultaten te laten doorstromen via de proefcentra werd als niet haalbaar ingeschat omwille van tijdsaspecten, financiële overwegingen en de afwezigheid van dierlijke praktijkcentra.

Communicatie verloopt momenteel via verschillende structuren en instrumenten. Een niet limitatief overzicht van de door organisaties of instellingen gebruikte structuren en instrumenten voor onderzoekscommunicatie (kennis-, informatie- en vraagdoorstroming) wordt weergegeven in tabel 2. Deze structuren en instrumenten worden ieder op zich als waardevol beschouwd.

Kennis of bruikbare informatie kan van de onderzoeksinstellingen rechtstreeks doorstromen naar de sector via de verschillende instrumenten of via een neutrale website raadpleegbaar van thuis uit. Deze kennis kan ook opgenomen worden door andere instellingen, sectororganisaties, voorlichting, overheid of onderwijs en via deze weg naar de landbouwer gebracht worden, indien nodig na verdere vertaling of na praktijkklaar maken.

Zowel hogescholen als praktijkcentra spelen op vlak van vulgarisatie en het praktijkklaar maken van fundamenteel en toegepast onderzoek een rol. Aan de proeftuinen wordt de vraag gesteld om meer middelen te investeren in voorlichting.

De vragen vanuit de sector kunnen door goede communicatie via dezelfde structuren en instrumenten terecht komen bij de onderzoeksinstellingen.

De **valorisatie** van het onderzoek geeft de graad van doorstroming van onderzoek weer en is een maat voor het rendement van landbouwonderzoek. Mogelijkheid tot valorisatie op kortere of langere termijn zou dan ook de hoofddoelstelling moeten zijn bij inrichten van onderzoek.

De overheid heeft ook de belangrijke verantwoordelijkheid tijdens de valorisatiefase om de geboden oplossingen en het gebruik van de onderzoeksresultaten te faciliteren.

Tabel 2: Niet limitatief overzicht van communicatiestructuren en -instrumenten van de bij landbouw betrokken onderzoeksinstellingen en organisaties

Instelling	Proefcentra	Universiteiten / Hogescholen / ILVO	Sectororganisaties	Private of onafhankelijke voorlichting	Overheid
Bestaande structuren	- Communicatiecel - Gebruikers-commissies IWT-projecten - Coördinatiecentra! - Technische comités	- Communicatiecel - Gebruikers-commissies IWT-projecten	- Sectorvakgroepen - Studiekringen - Telersorganisaties - Veilingen		- Afdeling Monitoring en Studie (AMS) en Afdeling Duurzame Landbouwontwikkeling (ADLO) - Gebruikers-commissies IWT-projecten
Overkoepelende structuur	Platform voor Landbouwonderzoek				
Bestaande instrumenten	- Voorlichting en bedrijfsbegeleiding - Cursussen, studiedagen, voordrachten, seminars, themadagen, tentoonstellingen ... - Opendeurdagen, rondleidingen, ... - Groepsactiviteiten, ... - Vakbladen	- Cursussen, studiedagen, voordrachten, seminars, themadagen, tentoonstellingen ... - Opendeurdagen, rondleidingen, ... - Workshops - Tijdschriften en artikels allerlei	- Voorlichting en bedrijfsbegeleiding - Cursussen, studiedagen, voordrachten, seminars, themadagen, tentoonstellingen ... - Groepsactiviteiten en geleide bezoeken - Workshops - Vakbladen	- Individuele voorlichting en bedrijfsbegeleiding - Groepsvoorlichting	- Voorlichting en bedrijfsbegeleiding - Cursussen, studiedagen, voordrachten, seminars, themadagen, tentoonstellingen ... - Workshops - Website en brochures
Gewenst overkoepelend instrument	Neutraal medium, bijvoorbeeld een overkoepelende website inclusief een databank en vragenforum				

3.2.4 Noden van de sector

De landbouwsector wil voldoende betrokken worden tijdens volgende fasen van de onderzoekscyclus:

- bij het bepalen van de prioritaire onderzoeksthema's;
- bij de projectontwikkeling: Dit kan de bruikbaarheid van de onderzoeksresultaten enkel ten goede komen. Onderzoeksinstellingen worden gevraagd tijdens deze fase in discussie te gaan met de sector bijvoorbeeld op voorlichtingsvergaderingen of sectorvakgroepen;
- bij de praktische uitvoering van onderzoek: Bedrijven staan open voor onderzoek binnen hun infrastructuur. Door het laagdrempelige karakter van zo'n onderzoek kan dit leiden tot een betere kennisdoorstroming en valorisatie van het onderzoek. Dit type samenwerking zorgt ook voor "extra" onderzoeksinfrastructuur zonder grote investeringen vanuit de onderzoeksinstellingen;
- bij de projectbeoordeling: De sector is goed geplaatst om het belang van een project in te schatten.

Zij zijn ook zeer sterk vragende partij naar voldoende informatie en zijn bereid mee te werken aan een betere vraag- en kennisdoorstroming.

Goede onderzoekscommunicatie en betrokkenheid van de sector komt de onderzoeksinstellingen ten goede. Het zorgt immers voor een opbouw van credibiliteit en creëert op deze manier een draagvlak voor cofinanciering.

Er stromen al heel wat financiën naar landbouw en landbouwonderzoek. De perceptie bestaat dat deze middelen niet altijd even efficiënt gebruikt worden. Een efficiënt gebruik of herbestemming van de bestaande middelen kan volgens de deelnemers leiden tot het beantwoorden van heel wat meer vragen.

Buiten de sector kijken voor financiering, bijvoorbeeld door deel te nemen aan andere financieringsprogramma's of financiën te vragen bij aanpalende beleidsdomeinen kan de uitvoerbare projectportefeuille vergroten. Tenslotte is verbeterde samenwerking in/tussen de onderzoeksinstellingen de methode om versnippering en concurrentie tegen te gaan en op die manier te zorgen voor een efficiëntere inzet van personeel en financiën.

3.3 Aanbevelingen voor onderzoekscommunicatie

De belangrijkste acties voor verbeterde onderzoekscommunicatie situeren zich op vlak van visievorming, toegankelijke en overzichtelijke informatie en tegengaan van versnippering ondermeer door optimalisatie van de bestaande structuren, betere samenwerking en communicatie.

Deze acties worden liefst georganiseerd zonder inrichten van bijkomende structuren. De overtuiging bestaat dat het efficiënter is de bestaande structuren verder uit te bouwen of te optimaliseren.

3.3.1 Visievorming

Er is nood aan visievorming op korte en lange termijn door de sector, onderzoeksinstellingen en overheid.

Aanbeveling 1: Visievorming door de sector, onderzoeksinstellingen en overheid om tot een gedragen visie te komen over landbouw en landbouwonderzoek

3.3.2 Toegankelijke/overzichtelijke informatie

Aanbeveling 2: Inrichten van een overkoepelende interactieve website om alle informatie met betrekking tot landbouwonderzoek vlot toegankelijk te maken.

Een interactieve website wordt unaniem door de deelnemers van de themadagen aangegeven als interessant instrument voor efficiënte onderzoekscommunicatie. Het belang van deze media en dergelijk overzicht werd internationaal bevestigd door de Europese jonge boeren tijdens het CEJA-congres "Innovations as a tool to increase competitiveness in EU's Agricultural sector" op 17 november 2006.

Dergelijke website kan fungeren als een neutraal instrument voor informatieoverdracht en kennis- en vraagdoorstroming. Deze website kan enkel zijn doel bereiken wanneer alle informatie met betrekking tot landbouw en landbouwonderzoek weergegeven wordt en geactualiseerd op regelmatige basis.

Een vragenforum waar de landbouwer rechtstreeks terecht kan met vragen en raadpleegbaar door de onderzoeksinstellingen, sectororganisaties of overheid, maakt het plaatje volledig. Dit is voor de landbouwer een laagdrempelig en snel medium. Het biedt de mogelijkheid aan onderzoekers om rechtstreeks contact op te nemen met landbouwers die

vragen hebben of duidelijk geïnteresseerd zijn in onderzoek op hun expertisegebied en bereid zijn om inhoudelijk of praktisch mee te werken.

Dergelijke website maakt de zoektocht naar thematische informatie zowel voor sector, als onderzoeker, als overheid weer een “haalbare taak”!

Een overkoepelende website is enkel nuttig wanneer ze regelmatig geactualiseerd wordt en volledig is. Bij inrichting ervan is het bijgevolg noodzakelijk dat de onderzoeksinstellingen zich engageren om de website “up to date” te houden. De sector dient zelf de reden van bestaan te faciliteren en te stimuleren.

3.3.3 Tegengaan versnippering

Sector, onderzoeksinstellingen en overheid hebben elk een aantal taken om onderzoekscommunicatie te optimaliseren. Deze taken kunnen specifiek zijn of vragen interactie met de andere partners.

SECTOR

Aanbeveling 3: Uitwerken van een gedragen visie op korte en lange termijn per sector en sectoroverschrijdend (via een sector overschrijdende denktank, via sectorvakgroepen, ...).

Aanbeveling 4: Uitwerken van een methode om de belangrijke en prioritaire onderzoeksthema's en concrete onderzoeksnoden van landbouwers te capteren, te bundelen en te communiceren naar overheid en onderzoeksinstellingen (via enquêtes, rondetafelgesprekken, ...) per sector en sectoroverschrijdend.

Aanbeveling 5: Uitwerken van een voorstel voor verhoogde interactie met de onderzoeksinstellingen. Dit ondermeer wat betreft de doorstroming van de noden, de visievorming, prioriteitsbepaling, projectontwikkeling en projectuitvoering. Suggesties zijn gesprekken op voorlichtingsvergaderingen, sectorale werkgroepen of via een website.

ONDERZOEKSINSTELLINGEN

Aanbeveling 6: Tegengaan van de versnippering tussen de onderzoeksinstellingen en verbeteren van de communicatie en kennisdoorstroming binnen en tussen de onderzoeksinstellingen.

Aanbeveling 7: Uitwerken van een voorstel voor verhoogde interactie met de praktijk. Hoe kunnen de instellingen “afdalend” naar de praktijk en de sector/landbouwer meer betrekken bij ondermeer het bepalen van onderzoeksthema's, projectontwikkeling en projectuitvoering?

Aanbeveling 8: Verhoogde aandacht voor de toepassingsmogelijkheden en valorisatie van de resultaten van onderzoeksprojecten.

Bijkomende specifieke actiepunten voor de praktijkcentra

Aanbeveling 9: Herziening van de werking van de coördinatiecentra:

- naast het vastleggen van de eigen onderzoeksprioriteiten zou het positief zijn indien deze centra ook een overzicht maken van andere ter sprake gekomen onderzoeksnoden. Dit overzicht zou moeten terechtkomen bij de andere onderzoeksinstellingen, de overheid of het neutrale medium;
- “concentreren” of efficiënter besteden van tijd en financiële middelen;
- stimulatie van lange termijn vragen.

Aanbeveling 10: Heroriëntatie of ruimere bekendmaking van bepaalde landbouwproefcentra en erkenning van dierlijke praktijkcentra.

OVERHEID

Beleidsdomein Landbouw en Visserij

Aanbeveling 11: Aandacht voor verhoogde transparantie en communicatie.

Aanbeveling 12: Aandacht voor verhoogde voeling van ambtenaren met de sector. Het tegengaan van “ivoren-toren”-mentaliteit.

IWT

Aanbeveling 13: Voldoende aandacht bij projectbeoordeling voor kennisdoorstroming en valorisatie van voorgaande en ingediende projecten.

3.4 Conclusie

Verbeterde samenwerking en communicatie van onderzoeksinstellingen en tussen onderzoeksinstellingen, praktijk en overheid zal resulteren in projecten en onderzoeksresultaten die

- beter afgestemd zijn op de noden van de sector en overheid;
- valoriseerbaar zijn en waarvan de input (financieel en inhoudelijk) bijgevolg rendeert!
- waarvan de projectontwikkeling- en uitvoering tijdsefficiënter kan gebeuren en met betere inzet van het beschikbare personeel en materiaal, wat kostenbesparend werkt voor de onderzoeksinstellingen;
- waarvoor bij de sector een draagvlak gecreëerd wordt voor cofinanciering, wat stimulerend werkt en ruimte creëert voor de onderzoeksinstellingen;
- waarbij het belang van de creativiteit van de onderzoeker niet uit het oog verloren wordt.

Alle deelnemers staan eveneens open om voldoende ruimte te laten voor praktijkonderzoek, toegepast wetenschappelijk onderzoek en fundamenteel wetenschappelijk onderzoek.

4 Reacties van het Platform voor Landbouwonderzoek

4.1 Reacties van de platformleden

De resultaten van beide themadagen werden, na communicatie naar de deelnemers, gepresenteerd in het Platform voor Landbouwonderzoek van 2 juni 2006 en 27 oktober 2006.

De verschillende instellingen gaven een overzicht van de huidige stand van zaken en/of nieuwe initiatieven met betrekking tot communicatie/kennisdoorstroming en een eerste visie over een globale website.

1. Universiteit Gent

Communicatie en kennisdoorstroming van onderzoeksprojecten van de universiteit Gent loopt voornamelijk via de proefcentra. In de meeste projecten zijn de proefcentra immers betrokken. De **doorstroming** naar en **interactie** met de teler verbeterde de laatste jaren ook dankzij de gebruikerscommissies van IWT projecten. Hier worden telers en wetenschappers geconfronteerd en samengebracht rond specifieke thema's. De bedenking leeft dat het vaak dezelfde telers zijn die betrokken worden bij de gebruikerscommissies. De gebruikerscommissies kunnen een nuttig instrument zijn, maar bereiken niet altijd hun doel. De onderzoeksinstellingen doen dan ook een warme oproep naar ruimere deelname en interesse van landbouwers in deze commissies (*Aanbeveling 7*).

In de gebruikerscommissies wordt het belang van goede communicatie vaak ook duidelijk wanneer zich communicatiestoornissen voordoen. Onderzoekers moeten zich oefenen in "vertaling"!

UGent benadrukt dat de landbouwers ook buiten de gebruikerscommissies de weg al vinden naar de faculteit en vaak aan de basis liggen van de onderzoeksthema's van vakgroepen zoals gewasbescherming. Rechtstreekse contacten worden vanuit de universiteit dan ook toegejuicht (*Aanbeveling 7*).

Om de **transparantie** te verbeteren naar externen en op deze wijze de **toegankelijkheid** te verhogen groeit binnen de Universiteit Gent het idee om binnen zijn associatie onderzoeksgroepen maken (universiteit en hogeschool) rond primaire productie (*Aanbeveling 6*). Dergelijke groepen kunnen fungeren als krachtig orgaan van waaruit de communicatie naar "externen" kan lopen. Naar profilering toe loopt dit ook beter. Dergelijke samenwerkingsverbanden gaan ook de perceptie van **versnippering** tegen.

De instelling is overtuigd van de mogelijke meerwaarde van een **overkoepelende website**, maar twijfelt aan de haalbaarheid om deze in de opstartfase en latere fase voortdurend te actualiseren.

2. KULeuven

Binnen de faculteit Bio-ingenieurswetenschappen is er een "**werkgroep landbouw**" opgericht waarin de plaats van landbouw in de KUL op onderzoeksniveau en onderwijsniveau besproken wordt. De KULeuven gaat zich richten op die onderzoeksdomeinen waarvoor competentie werd opgebouwd. Deze activiteiten zullen gebundeld worden in een **landbouwonderzoekscentrum**, waar de plantaardige, dierlijke, technologische aspecten en duurzaamheidsaspecten zullen aan bod komen. De bedoeling is om via dergelijk centrum meer opwaardering te hebben. Het centrum wordt in 2007 opgestart.

De werkgroep zal zich ook bezinnen over op welke manier meer samenwerking verkregen kan worden en interdisciplinaire communicatie (*Aanbeveling 6, 7 & 8*).

Verder werd een dienst externe communicatie ingericht. Momenteel zorgt deze dienst louter voor informatiedoorstroming, maar naar de toekomst kunnen zij mogelijks betrokken worden bij de platformwerking en in de uitwerking van bepaalde thematische zaken (*Aanbeveling 6*).

Uitbouw van een **algemene website** kan interessant zijn, maar er moeten budgetten en een vaste kern personeel aangesteld worden voor de start en het latere onderhoud. De initiële ontwikkeling kan mogelijks gebeuren via projectwerking. Ook het standpunt van de landbouwfaculteit Leuven over zo'n overkoepelende website moet verder uitgeklaard worden binnen de interne werkgroep van de faculteit.

3. Hogeschool Gent

Wat betreft de **interactie** tussen **praktijk en onderzoek** is er vanuit de hogeschool veel contact met de landbouwers. Dit is een belangrijk element om voldoende voeling te houden met de eindgebruiker en kan niet vervangen worden door een website.

Wetenschappelijk onderzoek wordt door verschillende onderzoeksinstellingen vaak opgesteld vanuit het idee van "gunning in competitief karakter". Het is niet altijd gedreven door de belangen van de eindgebruiker. Zolang de onderzoeker getaxeerd wordt op A1-publicaties moet het ook logisch gevonden worden dat het merendeel van de output daar ligt. Ook in de hogeschool wordt het aandeel A1-publicaties steeds belangrijker. Als je onderzoek maximaal wil benutten voor eindgebruiker, moet **vulgarisatie verplicht worden** (*suggestie naar overheid in kader van aanbeveling 8 en 13*).

De overheid zou kunnen verplichten dat een deel van projectfinanciering gebruikt wordt voor vulgariserende eindcommunicatie, ondermeer via vakbladen of via hogescholen. Hierdoor zal de eindgebruiker voelen dat onderzoek wel degelijk aansluit bij zijn noden en zal er ook meer aandacht besteed worden aan projecten die rechtstreeks bruikbaar zijn voor de eindgebruiker.

Cofinanciering is ook niet altijd het juiste instrument om onderzoek en valorisatie van de resultaten voor de primaire sector te stimuleren. Zo worden de kredieten voor "voedingsprojecten" niet bij de tuinder gevonden maar bij de industrie. Vaak krijg je geld voor cofinanciering vanuit de industrie en niet van de landbouwer met een praktijkprobleem (*suggestie naar overheid voor aanbeveling 13 en naar sector voor aanbeveling 5*).

Het idee van een **website** is een goed idee. De eindgebruiker zal dergelijke website echter enkel consulteren als die zeer praktische informatie bevat. Van daaruit bestaat de discrepantie tussen wat de onderzoeker doet en wat de gebruiker wil lezen. Er is nood aan een tussenpersoon die als vertaler optreedt. Enkel wanneer de website een vulgariserende functie heeft, kan dit naar de gebruiker toe een interessant instrument zijn.

4. KHKempen

Onderzoek is momenteel zodanig **versnipperd** dat kennis inderdaad vaak dubbel opgebouwd wordt. Samenwerking is op dat vlak nodig. Onderzoek mag echter **niet te veel gestroomlijnd worden**, met als doel bepaalde noden aan te pakken zonder enige vorm van concurrentie. Concurrentie zorgt immers deels voor een goede filtering van belangrijke onderwerpen. Bij uitschakelen van deze concurrentie zijn het niet noodzakelijk diegenen die er het hardste voor werken en de middelen het meest efficiënt gebruiken die financiering krijgen. De beoordeling van de samenwerkingsverbanden tussen onderzoeksinstellingen bij projectbeoordeling vormt een tussenweg. Dit is mogelijk door een lijst op te stellen van expertise voor de verschillende instellingen (*Suggestie voor aanbeveling 6 en 13*).

Vertaling van onderzoeksresultaten naar de praktijk wordt standaard uitgevoerd in de KHKempen (*Aanbeveling 8*). Ook is er evenwicht tussen vulgariserende en wetenschappelijke artikels.

Het oprichten van een cel of aanstellen van een vertaler is niet goed, want hierdoor wordt een extra structuur gecreëerd die beslag legt op bepaalde middelen. Centralisatie kan ook voor generalisatie zorgen. Bovendien is het voor de onderzoeker interessant om contacten te leggen. Daarom kan hij beter zelf voor communicatie en vulgarisatie zorgen.

KHKempen heeft vooral toegepast wetenschappelijk onderzoek. De **interactie met de praktijk** loopt vlot, kennisdoorstroming eveneens.

De Katholieke Hogeschool Kempen maakt momenteel al gebruik van een databank op basis van zoektermen (systeem Google) voor overzicht van de eindwerken, nl. DoKS (Document and Knowledge Sharing Application). Via dat systeem kom je heel snel bij de gevraagde info. Naar de toekomst toe willen ze het systeem uitbreiden met onderzoek. De mogelijkheid bestaat om hiervan een **gezamenlijke website** te maken. (*Voorstel voor aanbeveling 2*)

5. ILVO

ILVO heeft tijdens het voorbije jaar verschillende stappen ondernomen om de **externe communicatie te stroomlijnen en te verbeteren** (*Aanbeveling 6*): er werd een communicatiecel opgericht, de website werd geoptimaliseerd en de ILVO nieuwsgolf werd geboren in november 2006. De ILVO nieuwsgolf is een e-flash waarin de nieuwe projecten, afgelopen projecten, overzicht doctoraten en andere interessante onderzoeksinformatie weergegeven wordt. Dit met een frequentie van 7 à 8 uitgaven per jaar. Deze informatie kan een basis vormen om door te stromen naar een algemene website.

Het ILVO benadrukt wel dat elke instelling communicatie moet voeren naar zijn doelpubliek. Om de informatie naar de landbouwer te krijgen wil het ILVO eerder via de praktijkcentra werken.

Directe **interactie** tussen onderzoekers en landbouwers blijkt een moeilijk gegeven. ILVO wil eraan werken om dat te verbeteren (*Aanbeveling 7*). Ook wat betreft de cofinanciering en het gebruik van gebruikerscommissies benadrukt ILVO eveneens de positieve aspecten en aandachtspunten van beide systemen.

Wat betreft een **algemene website** sluit ILVO zich aan bij de mening van de universiteiten. Een overzichtelijke algemene website kan wel nuttig zijn om informatie op “neutrale” manier weer te geven. Sectorvakbladen, voorlichters en consultants geven immers vaak een interpretatie van resultaten en informatie weer.

De vulgariserende vertaling van wetenschappelijk onderzoek moet echter door professionelen gebeuren en niet door de onderzoekers.

6. Proefcentra

Communicatie is voor de praktijkcentra een zeer belangrijke opgave.

De praktijkcentra proberen in de technische comités onderzoekers te betrekken zodat communicatie, kennis- en vraagdoorstroming kan verbeteren. Dit is echter niet altijd even eenvoudig (*Aanbeveling 6, 7, 8*).

Andere communicatie-instrumenten zijn de jaarverslagen en geschreven bronnen. Relaties met de pers worden ook steeds belangrijker. Hier wordt nog verder aan gewerkt.

De verschillende websites van de praktijkcentra zijn afgestemd op de praktijk. Dit blijkt ook uit het “aantal bezoekers” van een website.

Ook aan het actiepunt **werking van de coördinatiecomités** wordt gewerkt. Onderzoekers komen samen om onderzoeksonderwerpen te bespreken, contacten te leggen en samenwerkingsverbanden op te starten. Momenteel willen alle centra nog te veel betrokken worden in alle projecten, wat financieel niet haalbaar en oninteressant is. Er is nood aan betere afspraken over wie welke projecten voor zijn rekening neemt. Dit is een werkpunt voor 2007 (*Aanbeveling 9*).

Er is verder vanuit de praktijkcentra voldoende **samenwerking met andere onderzoeksinstellingen** voor wetenschappelijke ondersteuning. Er is bijgevolg ook voldoende doorstroming van noden en informatie van praktijkcentrum naar de andere instellingen. Omgekeerd zou er meer informatiedoorstroming moeten zijn van de andere onderzoeksinstellingen, zoals de universiteiten naar de praktijkcentra. Deze instellingen moeten er zich van bewust zijn dat informatie niet enkel interessant is voor A1-publicaties maar ook voor praktijkartikels. De samenwerking kan op dat vlak nog verbeteren.

Verder benadrukken de proeftuinen ook het belang van de **TAD en TIS-programma's**. Info stroomt via praktijkcentra door naar de sector. Dit is voor de gebruiker/sector een interessante manier van **kennisdoorstroming**.

Een **globale website** kan nuttig zijn wanneer deze een eerder coördinerende rol op zich neemt. Zo kan er telkens een bepaald thema naar voor geschoven worden via zoektermen. In de output zou weergegeven moeten worden wie met wat bezig is en welke nieuwe onderzoeksprojecten er zijn. Vanuit die informatie kunnen mensen vlot terugvinden naar welke websites van onderzoeksinstellingen ze moeten "surfen" om bijkomende gespecialiseerde informatie te vinden.

"Open onderzoek" wordt minder omvangrijk. In onderzoek wordt vaak afgeschermd kennis verworven. Alles openbaar maken wordt ingewikkeld. Deze trend wordt ook meer en meer in de buurlanden zoals Nederland waargenomen, waar kennis "verkocht" wordt aan de wereld. Je moet lid zijn vooraleer je kennis krijgt. Dit is een vraagstuk dat in kader van opstart van een globale website bekeken moet worden.

7. Vlaamse overheid

IWT

De **betrokkenheid en aansturing vanuit de praktijk** worden gestimuleerd door de verplichting van 7.5% cofinanciering vanuit de praktijk en het oprichten van gebruikerscommissies waarin de sector vertegenwoordigd is (*Aanbeveling 7*). IWT wil actief mee nadenken over de werking van de cofinanciering. Het IWT kan zich eventueel vinden in het principe van cofinanciering door de overheid, maar heel de primaire sector moet dan wel beroep kunnen doen op deze cofinanciering.

IWT werkt verder aan optimalisatie van het **projectbeoordelingsproces**. Aspecten zoals communicatie en valorisatie worden opgenomen in de beoordelingscriteria (*Aanbeveling 13*).

Beleidsdomein Landbouw en Visserij

De overheid is vragende partij naar een overzicht van de **onderzoeksnoden** van de sector en een **sectorvisie**. Deze input van de sector kan actief gebruikt worden bij de beoordeling van onderzoeksprojecten (*Aanbeveling 11 en 12*).

Om beter overzicht te krijgen over "landbouwonderzoek", worden de verschillende aspecten actief mee opgevolgd door de Afdeling Monitoring en Studie van het Departement Landbouw en Visserij. Om de transparantie te verhogen en een centraal aanspreekpunt te hebben

binnen de overheid betreffende landbouwonderzoek, is sinds maart 2006 ook een kennisbeheerder landbouwonderzoek³ aangesteld (*Aanbeveling 11*).

Om de **voeling van ambtenaren met de sector** te verhogen, wil het Departement het principe van “praktijkstage” invoeren. Enkele proefprojecten zijn opgestart (*Aanbeveling 12*).

4.2 Conclusie

Uit bovenstaande reacties kan worden besloten dat de themadagen binnen de verschillende onderzoeksinstellingen en overheid geleid hebben tot concrete initiatieven. Door alle onderzoeksinstellingen wordt het thema communicatie actief meegenomen.

De onderzoeksinstellingen staan open voor meer communicatie met de praktijk. De landbouwers worden uitgenodigd om rechtstreeks contact op te nemen. Bij de praktijkcentra en hogescholen leeft het gevoel dat communicatie al vlot verloopt. Zij zijn echter bereid om dit nog verder te optimaliseren. De universiteiten staan verder weg van de landbouwer en kijken binnen de associaties naar nieuwe vormen en kanalen voor communicatie en werken aan een grotere transparantie naar buitenwereld toe. Dit moet het eenvoudiger maken om contact op te nemen. ILVO heeft een communicatiecel opgericht, de website aangepast en een nieuwsbrief opgezet.

Een globale website wordt aanzien als een nuttig instrument wanneer deze consequent geactualiseerd wordt. Er is twijfel over de haalbaarheid van het continu actualiseren. Het opstellen van dergelijke website gebeurt optimaal via extra budgetten en personeel.

---

³ Contactgegevens: Vlaamse Overheid – Departement Landbouw en Visserij – Afdeling Monitoring en Studie – ir. Inge Piessens – Ellipsgebouw – Koning Albert II laan 35 – Brussel - inge.piessens@lv.vlaanderen.be – 02/552.78.51

5 Recente initiatieven onderzoekscommunicatie

Momenteel zijn heel wat initiatieven lopende die als doelstelling een verbeterde samenwerking hebben, efficiëntere inzet van van de onderzoeksmiddelen en verbeterde onderzoekscommunicatie.

Een eerste wordt getrokken door het Platform voor Landbouwonderzoek. Een overzicht van **specifieke competenties** van de onderzoeksinstellingen moet het gemakkelijker maken om door samenwerking efficiënte inzet van materiaal te bewerkstelligen (*Aanbeveling 6*).

In de dierlijke sector werden stappen ondernomen tot samenwerkingsverbanden onder coördinatie van het Departement Landbouw en Visserij (*Aanbeveling 10*).

Onderzoeksinstellingen en geïnteresseerden zijn samengekomen in vier werkgroepen (kleine herkauwers & bijen, rundveehouderij, varkenshouderij, pluimveehouderij) met de bedoeling samenwerking te versterken en verduidelijken. Dit door op een geleidelijke manier mensen bij elkaar te brengen. Na overleg werd besloten dat het thema bijen apart zal behandeld worden van kleine herkauwers.

Deze overlegvormen zijn niet enkel toegankelijk voor instellingen met infrastructuur, ook personen of instellingen die op andere wijze een relevante bijdrage leveren worden betrokken. Ook universiteiten en ILVO, die verder verwijderd zijn van praktijkonderzoek, zijn vertegenwoordigd in deze fora.

De opzet van de gesprekken is niet het inrichten van nieuwe infrastructuur maar door werken via samenwerkingsvormen en overlegplatformen voorkomen dat middelen verder versnipperd worden. Men wil inspelen op wat er is en afstemmen en afspreken wie wat doet. Daarvoor moet openheid en transparantie gecreëerd worden.

Deze overlegvormen kunnen ook zorgen voor kennisdoorstroming naar de sector toe.

De onderzoeksinstellingen die open staan voor samenwerking, verbeterde communicatie en efficiëntere inzet van de beschikbare middelen hebben tijdens een persconferentie met Minister-President Yves Leterme op 12 januari 2007 een “**intentieverklaring dierlijke praktijkcentra**” ondertekent, om deze samenwerking te formaliseren.

Voor het fruitteeltonderzoek loopt momenteel een initiatief van PCFruit en het Fruitteeltcentrum. Bij het IWT hebben deze instellingen financiële ondersteuning gekregen om een haalbaarheidsstudie uit te voeren over een “**samenwerkingsverband fruitteeltonderzoek**”.

Door formele samenwerking met alle betrokkenen van fruitteelt en fruitteeltonderzoek willen zij komen tot een efficiënte inzet van de beperkte financiële middelen, hogere transparantie in het fruitteeltonderzoek door verbeterde en eenduidige communicatie en het aantrekken van investeerders voor onderzoek dankzij de hogere transparantie en bereikbaarheid.

Dit initiatief kan een “pilotproject” zijn waaruit heel wat interessante info voortvloeit voor de andere sectoren.

Om de communicatie en samenwerking tussen de onderzoeksinstellingen te verbeteren organiseerden de proefcentra en het ILVO een **communicatiedag rond plantaardige productie** voor hun onderzoekers.

In 120 voorstellingen van enkele minuten werd door de onderzoekers van beide instellingen weergegeven aan welke onderzoeksthema's gewerkt wordt en welke samenwerkingsverbanden eventueel mogelijk zijn. Vanuit het Platform voor Landbouwonderzoek is gevraagd om naar de toekomst beter te communiceren over de organisatie van dergelijke initiatieven en resultaten en de verschillende platformleden ook uit te nodigen op dergelijke initiatieven.

Binnen het ILVO leeft het idee om dergelijk initiatief jaarlijks te herhalen met verschillende partners en verschillende thema's. De volgende communicatiedag zal plaatsvinden in 2008

en richt zich op het thema innovatie, technologie en voeding. Dit kan in samenwerking met de universiteiten en hogescholen.

6 Naar de toekomst ...

Zowel sector, overheid als onderzoeksinstituten zijn zich duidelijk bewust van het belang van goede onderzoekscommunicatie. Dit uit zich in het feit dat heel wat ideeën en concrete initiatieven het levenslicht zien. Verder overleg binnen het Platform van Landbouwonderzoek en met de “achterban” kan meehelpen aan een dynamische evolutie op dit vlak.

De belangrijkste aanbeveling uit de themadagen onderzoekscommunicatie en het platformoverleg is alvast volgende:

“Ban de drempelvrees tussen sector/landbouwer, onderzoeksinstituten en overheid wat betreft rechtstreeks in contact treden met elkaar en klop gerust eens bij elkaar aan!”

Wordt vervolgd ...

Bijlage 1: Deelnemers themadagen onderzoekscommunicatie

- Dhr. Rudi Aerts (Katholieke Hogeschool Kempen)
- Dhr. Philippe Appeltans (Boerenbond)
- Dhr. Ward Baets (Proefcentrum Hoogstraten)
- Mevr. Brigitte Becu (Vlaamse Overheid – Departement Landbouw en Visserij - Afdeling Duurzame Landbouwontwikkeling)
- Dhr. Karel Belmans (Belgische Fruit Veiling)
- Mevr. Annemie De Bruyn (Groene Kring)
- Dhr. Nico Deconinck (Groene Kring)
- Dhr. Maarten De Moor (Logistieke en Administratieve Veilingassociatie LAVA)
- Dhr. René Ginckels (Proefcentrum Fruitteelt)
- Dhr. Guy Goffings (Veiling Borgloon)
- Dhr. Wannes Keulemans (Katholieke Universiteit Leuven)
- Mevr. Els Lapage (Vlaamse Overheid – Departement Landbouw en Visserij - Afdeling Duurzame Landbouwontwikkeling)
- Dhr. Luc Peeters (Mechelse Veilingen)
- Mevr. Inge Piessens (Vlaamse Overheid – Departement Landbouw en Visserij - Afdeling Monitoring en Studie)
- Dhr. Luk Sobry (Vlaams Agrarisch Centrum)
- Dhr. Ferdi Soors (Instituut voor de aanmoediging van Innovatie door wetenschap en technologie in Vlaanderen)
- Dhr. Paul Van Assche (Hogeschool Gent)
- Mevr. Mieke Van Damme (Katholiek Vormingswerk van Landelijke Vrouwen, KVLV)
- Dhr. Kristof Vandenberghe (Vlaamse Overheid – Departement Landbouw en Visserij - Afdeling Duurzame Landbouwontwikkeling)
- Dhr. Wim Vandenberghe (Belbior)
- Mevr. Leen Vandendriessche (Groene Kring)
- Mevr. Anne-Marie Vangeenberghe (Boerenbond)
- Dhr. Dirk Van Gijseghem (Vlaamse Overheid – Departement Landbouw en Visserij - Afdeling Monitoring en Studie)
- Dhr. Aloys Van Goethem (Algemeen Boeren Syndicaat)
- Dhr. Johan Van Waes (Instituut voor Landbouw- en Visserijonderzoek)
- Dhr. Eddy Volckaert (Proefcentrum voor Sierteelt)

Bijlage 2: Leden Platform voor Landbouwonderzoek

- Dhr. Rudi Aerts (Katholieke Hogeschool Kempen)
- Dhr. Philippe Appeltans (Boerenbond)
- Mevr. Nele De Belie (kabinet Moerman)
- Mevr. Inge Piessens (Vlaamse Overheid – Departement Landbouw en Visserij - Afdeling Monitoring en Studie)
- Dhr. Joris Relaes (kabinetchef Minister Leterme)
- Dhr. Robert Schoonheydt / Dhr. Wannes Keulemans (Katholieke Universiteit Leuven)
- Dhr. Ferdi Soors (Instituut voor de aanmoediging van Innovatie door wetenschap en technologie in Vlaanderen)
- Dhr. Paul Van Assche (Hogeschool Gent)
- Dhr. Erik Van Bockstaele / Dhr. Maurice Moens (Instituut voor Landbouw- en Visserijonderzoek)
- Dhr. Dirk Van Gijsegem (Vlaamse Overheid – Departement Landbouw en Visserij - Afdeling Monitoring en Studie) **voorzitter**
- Dhr. Herman Van Langenhove / Mevr. Monica Höfte (Universiteit Gent)
- Dhr. Eddy Volckaert (Proefcentrum voor Sierteelt)